

Rano otkrivanje raka dojke u Istarskoj županiji u razdoblju od 2005.-2007.godine

(Early detection of breast cancer in Istrian county from year 2005 -2007)

Danijela Lazarić - Zec¹, Romanita Rojnić², Ljubomira Radolović¹, Dabović-Rac Olga¹, Jurić Ksenija¹, Duras Sandra¹

¹ Zavod za javno zdravstvo Istarske županije,

² Istarska županija, Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb

Ključne riječi: rak dojke, rano otkrivanje, županija

Prema popisu 2001. godine u dobi iznad 40. godina u Istarskoj županiji živi 56.020 žena u (27,15% stanovništva). U sklopu stvaranja Plana za zdravlje građana Istarske županije rak dojke odabran je kao jedan od pet prioritarnih javnozdravstvenih problema. Plan za zdravlje građana Istarske županije kao strateški dokument kojima se određuje županijska zdravstvena politika prihvaćen je na Županijskoj skupštini 1. kolovoza 2005. godine. Time je ujedno prihvaćen i plan za rano otkrivanje raka dojke. Također je u listopadu 2006. godine na području Istarske županije otpočela provedba Nacionalnog programa za rano otkrivanje raka dojke za žene u dobi od 50-69 godina.

CILJ

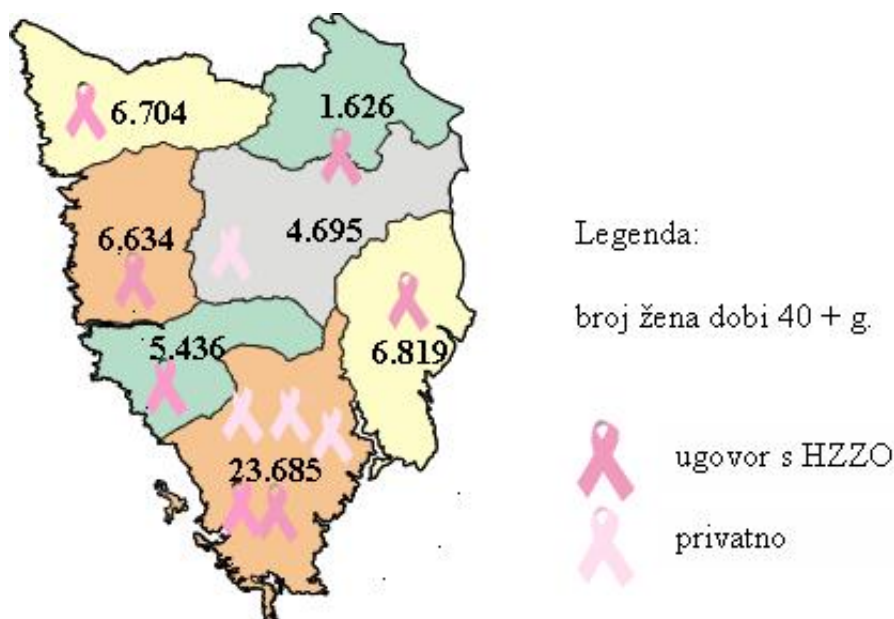
U ovom radu prikazat ćemo iskustva u ranom otkrivanju raka dojke u sklopu županijskog Plana za zdravlje i Nacionalnog programa za rano otkrivanje raka dojke u Istarskoj županiji u razdoblju od 2005.-2007. godine.

U radu su korišteni podaci iz godišnjeg izvješća Skupštini Istarske županije o provedbi Plana za zdravlje i podaci o provedbi Nacionalnog programa dostupni Zavodu za javno zdravstvo Istarske županije. Također je opisano vlastito iskustvo u provedbi ranog otkrivanja raka dojke.

PROVEDBA ŽUPANIJSKOG PLANA ZA RANO OTKRIVANJE RAKA DOJKE

I. Povećanje dostupnosti mamografije

U 2005. godini zaokružena je mreža mamografa (sredstvima iz proračuna regionalne i lokalne samouprave, donacijama pravnih i fizičkih osoba) osmišljena u sklopu Plana za zdravlje. Time je ispunjena pretpostavka da na 5000 žena iznad 40 godina u Istarskoj županiji imamo po 1 mamograf.

Slika 1. Mreža mamografa u Istarskoj županiji u 2005. godini

Povjerenstvo za preventivnu mamografiju pri Istarskim domovima zdravlja, sastavljeno od predstavnika regionalne samouprave, županijskog zavoda za javno zdravstvo, mamografskih jedinica, patronaže, obiteljske medicine i ekonomista, pokrenulo je 2005. godine pilot projekt screening mamografije na području čitave Istarske županije za žene rođene 1959. godine, dakle u dobi od 45-46 godina. Zašto smo odabrali ovo godište? Znali smo da je u prijedlogu Nacionalnog programa dobi od 50-69 godina te stoga nismo htjeli da dođe do preklapanja programa, podaci za našu Županiju pokazuju da incidencija raka dojke raste u dobi iznad 45 godina, da je probirom moguće smanjiti mortalitet u dobi od 40-49 godina za 17%. Do podataka o ženama došli smo iz baze HZZO-a, a kombinirali smo ih i s podacima matičnih ureda, i po potrebi od liječnika obiteljske medicine. U projekt je uključeno 7 mamografa koji pokrivaju područja ispostava domova zdravlja. Pilot projekt je najavljen na pressici krajem svibnja i pokrenut 1. lipnja 2005.g. Mamografske jedinice Umaga i Rovinja u kojima su mamografi posljednji nabavljeni uključeni su u redovan rad nešto kasnije (krajem 2005. godine) nakon stvaranja preduvjeta za kvalitetan rad. Žene su posebno izrađenim pozivom pozivane da se jave telefonom u najbliži radiološki kabinet po mjestu stanovanja i sukladno menstrualnom ciklusu dogovore termin pregleda. Pozivi su slani lokalno iz mamografskih jedinica. Upućeni su prvi, kao i drugi pozivi ženama koje se na prvi nisu odazvale. Korišteni su i neformalni putovi pozivanja (osobna poznanstva, suradnja s liječnicima, korištenje dolazaka na druge radiološke pretrage i sl.). Svakoj ženi uručen je edukativni letak o ranom otkrivanju raka dojke osmišljen lokalnim snagama.

Radio spotovi o navedenom projektu emitirani su besplatno na gotovo svim lokalnim radio postajama.

U sklopu samog pilot projekta učinjene su 689 mamografije, dok je kod 338 žena dokumentirano da su mamografiju učinile unutar 2 godine. Obuhvat žena rođenih 1959.g. veći od 70% postignut je na Buzeštini i Labinštini, dok je na Puljštini postignut obuhvat od 60,85%, na Poreštini 51,55%, Rovinjštini 46,49%, Pazinštini 41,40% i Bujštini 43,51%. Na nivou Istarske županije postignut je obuhvat od 56,27% žena.

Pilot projektom preventivne mamografije rak dojke je otkriven kod 5 žena (2 na Pazinštini, 1 Rovinjština, 1 Poreština i 1 Puljština). Kod niti jedne nisu dokumentirane metastaze, a kod jedne je tumor otkriven in situ. Prema podacima koji su pristigli u Zavodu za javno zdravstvo Istarske županije (ONKO-tip i vanbolničke prijave), tijekom provedbe Županijskog pilot projekta, ali mimo njega, rak dojke je dijagnosticiran kod još 5 žena rođenih 1959. godine.

Na temelju iskustava pilot projekta mamografije za žene rođene 1959. godine, sredinom 2006.godine bez posebne medijske najave krenulo je pozivanje i mamografiranje žena rođenih 1960.godine, a 2007. godine žena rođenih 1961. godine koja je još u toku.

Tablica 1. Rezultati Županijskog programa preventivne mamografije

Godište	Pozvano	Odazvano	Odazvano + obavile unutar 24 mj.*	%
1959	1825	689	1027	56,27
1960	1832	581	966	52,73
1961**	1800	460	754	41,89
ukupno	5457	1720	2747	50,34

*uključene i žene koje su po drugoj osnovi obavile mamografiju

** provedba u toku

U 2005.godini u sufinanciranje programa mamografije uključili su se i gradovi Labin s okolnim općinama, Poreč i Rovinj. Grad Poreč - žene 1951. - 1955. godište oko 1000 žena, pozvane su pismeno preko Povjerenstva za ravnopravnost spolova koje je i potaklo akciju, zatim preko radija i liječnika. Odazvalo se 500 žena. Grad Rovinj je obuhvatio žene 1936. - 1955.g., a obavijesti su išle preko oglasnika Grada Rovinja, preko škola, udruge umirovljenika, medija itd. U 2005. godini se odazvalo 500 žena. Grad Labin i okolne općine obuhvatio je žene iznad 40 godina, a obavljeno je 676 mamografija. Žene su pozivane putem medija.

U 2006. godini pored navedenih gradova i općina u financiranje programa mamografije uključio se i grad Buzet (žene 1956.-1958. g.) i općina Vrsar (žene 1961. g.), dok Poreč u 2006. godini plaća mamografije za žene iznad 40 godina. Za navedene gradske i općinske programe ne znamo obuhvat mamografiranih žena u populaciji, no tražimo da nam za godišta koja su pokrivena Nacionalnim programom dostavljaju poimenične podatke.

U 2007. godini pored navedenih gradova i općina, mamografije za žene rođene 1957. i 1958. godine

financira Grad Pula, a provedba i izvješćivanje jednaka je kao i u Županijskom programu.

Tablica 2. Rezultati Programa preventivne mamografije Grada Pule

Godište	Pozvano	Odazvano	Odazvano + obavile unutar 24 mj.*	%
1957	487	147	271	55,65
1958**	506	58	206	40,71

*uključene i žene koje su po drugoj osnovi obavile mamografiju

** provedba u toku

II. Rad na edukaciji i motivaciji žena da skrbe za zdravlje dojke

Ovaj rad je proveden aktivnostima Društva Crvenog križa Istarske županije, Kluba žena liječenih od karcinoma dojke «GEA», patronažne službe te Zavoda za javno zdravstvo. U tijeku U tijeku 2005. godine na organizirani vid edukacije odazvalo se 2.883 žena, a 2006. godine oko 1.600 žena te 835 maturanata, ukupno oko 2.500. Za 2007. godinu još nemamo konačnih podataka. Također je svake godine tiskana nova naklada našeg edukativnog letka (po 5.000 kom) za disperziju po mamografskim jedinicama i za predavanja.

Kao ilustraciju načina rada donosimo sažetke izvješća za 2006. godinu:

- U organizaciji Kluba žena operiranih na dojci "GEA" Pula, predavanja na temu "Rak dojke - rana dijagnostika i kirurško liječenje" zajedno s Radionicom samopregled dojki na modelu, održana su tijekom 2006. godine u Fažani (2 radionice), Vodnjanu, Galižani, Raklju, Funtani, Sv. Lovreču, Kući skrbi Sv. Polikarp Puli i Vrsaru. Ukupno je prisustvovalo približno 310 žena. Članicama Inner wheel Kluba Pula također je održano kratko predavanje o samopregledu uz predstavljanje GEA-e. U emisiji o zdravlju na NIT-u (lokalna TV postaja) na temu raka dojke i kako ga pobijediti gostovala je predsjednica GEA-e. U novinama i na lokalnim radio postajama redovito se izvješćuje o aktivnostima koje GEA provodi što također doprinosi osvješćivanju i edukaciji žena.
- u travnju održana je tradicionalna humanitarna akcija (2007. godine održana je osma akcija) "Dan narcisa" na Pulskoj tržnici kojom se također edukativno utječe na javnost i potiče žene na prevenciju. Tom prigodom podijeljeno je preko tisuću brošura o raku dojke i isto toliko tuš kartica za samopregled.
- Zavod za javno zdravstvo je u sklopu tečaja "higijenskog minimuma" održao predavanja o ranoj detekciji raka dojke i edukacijom o samopregledu dojki. Tečaj su obvezne pohađati osobe koje rade u prometu i proizvodnji namirnica, a u 2006. godini u sklopu tečaja obuhvaćeno je oko 700 žena i muškaraca na tečajevima koji su održani u Umagu, Poreču, Rovinju, Puli i Labinu.
- U sklopu rada Službe za školsku medicinu u 2006. godini također je provedena edukacija o ranom otkrivanju raka dojke i samopregledu dojki za 835 maturanata u Puli, Pazinu i Labinu.
- Društvo Crvenog križa Istarske županije provelo je 6 edukacija: 3 za građanstvo (2 u Labinu i 1 u Sv. Lovreču) te 3 po radnim organizacijama (Srednja škola Mate Balote u Poreču, Holcim Koromačno, TE Plomin) na kojima je prisustvovala 81 žena.
- Istarski domovi zdravlja - patronažna služba provela je 36 edukaciju: 7 na Labinštini, 4 na Bujštini i 25 na Puljštini na kojima su prisustvovala 453 žene.

U sklopu mjeseca borbe protiv raka dojke- Listopad 2007., Klub žena liječenih od karcinoma dojke «Gea»- Pula, i Liga protiv raka, organizirali su u subotu 06.10.2007. akciju «DAN RUŽIČASTE VRPCE». Akcija u Puli obuhvatila je šetnju gradom (od Arene preko šetališta Giardini, gradske tržnice i ulicom Sergijevaca do Foruma). Članice «GEA»-e i Lige i druge žene koje su se pridružile povorci nosile su transparente s ružičastom vrpcom i ispisanim porukama te se okitile ružičastim vrpcama. Ispred povorke hodale su mažoretkinje. Po dolasku na Forum ispred Gradske vijećnice građanima su se obratili predsjednice KŽ «GEA»-e i Lige protiv raka, pročelnica za zdravstvo i skrb IŽ, gradonačelnik i dogradonačelnica Grada Pule. Na forumu ispred Vijećnice uređen je i štand s edukativnim materijalom o raku dojke, tuš karticama, ružičastim vrpcama, informativnim listom Lige protiv raka posvećen mjesecu borbe protiv raka s kasicom za dobrovoljne priloge.

III. Senzibilizacija i edukacija liječnika i patronažnih sestara

Centar za trajnu edukaciju liječnika o ranom otkrivanju raka dojke osnovan je u 2005. godini kroz suradnju Ambulante za bolesti dojke odnosno Odjela za hematologiju i onkologiju Djelatnosti za unutrašnje bolesti Opće bolnice Pula i Lige za borbu protiv raka Pula (Liga je 2007. godine proslavila

40. godišnjicu rada). U sklopu ovog Centra organiziraju se poludnevni tečajevi za liječnike u primarnoj zdravstvenoj zaštiti i obrađuju teme vezane za rak dojke: od Županijskog plana, dijagnostike, do operacije, fizikalne terapije, kemoterapija, zračenja i psihološkog suporta. Predavači su liječnici raznih specijalnosti (radiolog, patolog, citolog, kirurg, onkolog) i drugi stručnjaci (fizioterapeut) iz Opće bolnice Pula i Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije (epidemiolog) te Lige protiv raka (psiholog). U 2005. godini organizirana su 2, u 2006. godini 3, a u 2007. godini 2 tečaja.

Upravljanje kvalitetom

Tzv. TQM tim (tim za sveukupno upravljanje kvalitetom) pri Općoj bolnici Pula je u razdoblju od lipnja 2004.- svibnja 2005. proveo jednogodišnji projekt skraćivanja prosječnog trajanja dijagnostičkog postupka do operacije u OB Pula kod žena s rakom dojke s 49 na 26 dana. U sklopu navedenog projekta osnovana je Ambulanta za bolesti dojke pri Odjelu za hematologiju i onkologiju Djelatnosti za unutrašnje bolesti koja žene u slučaju potrebe upućuju u hitnu dijagnostičku proceduru i ona u tom slučaju traje u prosjeku 6 dana. Također je uvedena core biopsija pod kontrolom mamografa - "stereotaksija" i pod kontrolom ultrazvuka. Stereotaksijska biopsija dojke, snižava broj kirurških zahvata. U projekt je uključeno i Savjetovalište za onkološke bolesnike Lige protiv raka Pula kako bi pružili psihološki suport ženama u tijeku dijagnostičkog postupka bolesti dojke, a ugrađena je i palijativna skrb za žene u terminalnoj fazi bolesti koju također provodi Liga putem stručnjaka i volontera. Radi bolje koordinacije skrbi o ženi koja je u dijagnostičkom postupku zbog bolesti dojke uspostavljeno je virtualno povezivanje unutar Opće bolnice Pula: Djelatnosti za radiologiju (2005.), Djelatnosti za kirurške bolesti (2005.), Djelatnosti za patologiju (2006.) s Ambulantom za bolesti dojke, a ostvareni su i svi preduvjeti za povezivanje Djelatnosti za citologiju kao i svih mamografskih jedinica u ispostavama IDZ (Buzet, Labin, Poreč, Umag i Rovinj), što očekujemo početkom 2008.godine. U 2006. nastavljeno je okupljanje TQM tima te monitoring trajanja dijagnostičkog procesa do operacije i evaluacija aktivnosti u projektu. Važno je istaknuti da su postignuti rezultati u skraćivanju dijagnostičkog procesa u 2006. i 2007. godini ostali nepromijenjeni čime je projekt dokazao svoju održivost.

U ožujku 2006.g. TQM tim nagrađen je godišnjom nagradom za najbolji primijenjeni projekt (Applied Management Learning Project Award 2006), od strane Odjela za globalno zdravlje, Centra za kontrolu i prevenciju bolesti (Atlanta, SAD) za projekt „Ambulanta za karcinom dojke: Skraćivanje trajanja dijagnostičkog procesa kod žena s karcinomom dojke“.

U 2007. godini TQM tim postavio je novi cilj: Skraćivanje vremena od operacije do nastavka terapije. Prema prikupljenim podacima u Općoj bolnici Pula žene od operacije do nastavka terapije čekaju 40,8 dana (od operacije do hormonalne terapije – 42 dana i od operacije do zračenja kao prve terapije – 59 dana). Čekanje na kemoterapiju je uvjetovano čekanjem na nalaze tumorskih receptora koje se provodi izvan Opće bolnice Pula i izvan Istarske županije, baš kao što se zračenje za sve bolesnice i bolesnike iz Istarske županije ne obavlja u Općoj bolnici Pula. Stoga je unutar Opće bolnice Pula napravljena analiza mogućnosti uvođenja dijagnostike tumorskih markera unutar same Opće bolnice te je nedavno nabavljen aparat za provedbu tih analiza (imunohistokemijske metode) koji će se moći koristiti ne samo kod tumora dojke već i kod drugih. Očekujemo da ćemo uskoro smanjiti čekanje na kemoterapiju. Ostaje problem zračenja kao prve terapije (za 20-ak žena godišnje) na kojeg teško možemo utjecati.

U suradnji s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi pri kraju su pripreme za otvaranje savjetovališta pri Djelatnosti za psihijatriju Opće bolnice Pula u kojem će psihijatrijska i psihološka struka pružati podršku onkološkim bolesnicima.

NACIONALNI PROGRAM RANOG OTKRIVANJA RAKA DOJKE

U listopadu 2006.g. otpočela je u Istarskoj županiji, u koordinaciji Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije, provedba Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka dojke. U 2006. godini obuhvaćene su žene rođene 1937., 1955. i 1954. godine, a u 2007. godini žene rođene 1938.-1941. i 1950.-1953. godine.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je osiguralo tiskanje kuverti i pisanih materijala te troškove poštarine kao i financiranje mamografija. Zavod za javno zdravstvo je uložio rad ljudi te sredstva za uvođenje besplatnog telefona i njegove mjesečne troškove, kao i za mnogobrojne materijale drugih poziva za žene koje se nisu odazvale prvom pozivu. U 2007. godini Istarska županija je za potrebe provedbe Nacionalnog programa Zavodu osigurala 20.000,00 kuna.

Služba za socijalnu medicinu Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije pismeno poziva žene, javlja se na besplatni telefon, koordinira provedbu mamografija na terenu, evaluira rezultate.

Za rad na ovom programu u suglasnosti s Ministarstvom primljena je od ožujka 2007. godine jedna srednja medicinska sestra. Od HZZO-a dobivamo mjesečno 11.000,00 kuna (s uključenim PDV-om), što ne pokriva rad te jedne medicinske sestre. U rad na Nacionalnom programu osim koordinatorice i medicinske sestre uključene su još dvije zdravstvene radnice (od toga jedna iz ispostave). One, uz svoje redovite poslove u Službi za socijalnu medicinu, pomažu u pozivanju, kopiranju zemljopisnih karti s planovima kako doći do nekih mamografskih jedinica, kopiranju papirića da žene ne bacaju sadržaje kuverti već da ih vrate u epidemiološke ispostave, kopiranju papirića za mlađa godišta da se jave ako još imaju menstruacijski ciklus kako bi im uskladili termin. Također rade na pregledavanju vraćene pošte te traženju žena i njihovih točnih adresa kod obiteljskih liječnika, kod obiteljskih liječnika provjeravaju telefonom da li su se žene s nalazom BI-RADS 0,3,4 i 5 javile radi daljnje obrade i terapije te naravno ubacuju nalaze. Također za žene za koje u bazi podataka nemamo evidentiranog liječnika, a čija se pošta vratila kao nepoznata adresa, provjeravaju u HZZO-u da li su u međuvremenu izabrale liječnika. U ovom radu po potrebi uskaču i druge zaposlenice u Službi. Od neprocjenjive pomoći je i jedna djelatnica u zajedničkim poslovima koja raznosi sve naše kuverte u poštu. Volonterke - članice Udruge žena operiranih od raka dojke "Gea" pomažu (na naš poziv) i to u slanju poziva i bile su od neprocjenjive pomoći posebno u početku provedbe Nacionalnog programa. Sve ove aktivnosti odvijaju se u jednoj većoj prostoriji Službe (veličine 27,6 četvornih metara) u kojoj radi istovremeno 6 osoba te na hodniku Zavoda gdje su smještene kuverte za prve pozive. Kako bi mogli funkcionirati i obaviti sve aktivnosti na ovom programu i drugim zadaćama Službe pozive na besplatni telefon usmjeravamo u Službu od 12,00-15,00 sati (naznačeno u pismu poziva), a u ostalo vrijeme javlja se portir. U tijeku smo nabave telefonske sekretarice.

Prije početka Nacionalnog programa okupili smo sve mamografske jedinice koje su potpisale ugovor, predstavnike HZZO-a, patronaže, županije i udruga (Lige za borbu protiv raka i Klub žena operiranih GEA) radi dogovora o lokalnoj provedbi, terminima, koordinaciji, pomoći itd. Također smo obavijestili domove za starije i nemoćne kao i domove za psihički bolesne odrasle osobe i od njih zatražili popise žena koje su smještene u njihovim institucijama. Pismeno smo obavijestili svakog liječnika obiteljske medicine. Pismeno su informirane i udruge invalida (Savez udruga invalida Istarske županije i Savez društava tjelesnih invalida Istarske županije) i pozvane da nam dostave popise žena u invalidskim kolicima navedenih godišta obzirom da su samo neke mamografske jedinice osposobljene snimati žene u invalidskim kolicima.

Početak provedbe obilježen je press konferencijom u Zavodu, a lokalne radio postaje koje se nisu odazvale pressici pismeno smo naknadno obavijestili o Nacionalnom programu. Pored toga u tjednom prilogu "Dom" Glasa Istre (izlazi petkom) objavljen je članak o Nacionalnom programu. U početku je korišten postojeći broj u Službi za socijalnu medicinu, a od 20.10.2006. uveden je besplatni broj 0800 202 000.

Priopćenje o početku rada besplatnog telefona poslano je medijima. Ambulanta za bolesti dojke Opće bolnice Pula informirana je o Nacionalnom programu kontinuirano na mjesečnim sastancima.

U početku pozivanja 2006. godine koristili smo vlastiti predložak u excellu. Kasnije nam je trebalo vremena da sve podatke iz excella prebacimo u zajednički nacionalni program za pozivanje. Popise žena i termine u kojima su pozvane šaljemo mamografskim jedinicama jednom tjedno faksom.

U početku smo radili samo s 4 mamografske jedinice (Opća bolnica i Poliklinika Ars Medica obje u Puli, Poliklinika 1885 Ispostava Kmačići koja je na području Pazinštine i Privatna radiološka ordinacija u Rovinju). Krajem studenog i za mamografe u sklopu Istarskih domova zdravlja (u Labinu i Buzetu) sklopljen je ugovor s HZZO-om. Time imamo ukupno uključeno 6 mamografskih jedinica. Želja da nam se uključe mamografi u Poreču i Umagu, još nam se nije ostvarila, ali na tome i dalje radimo. Stoga smo prisiljeni žene Poreštine slati na snimanje na Pazinštinu, a žene Bujštine na Pazinštinu i u Buzet što za žene predstavlja problem obzirom na udaljenost i nepostojanje adekvatnog javnog prijevoza.

Žene pozivamo redom po ulici stanovanja, kako bi mogle o pozivima zajedno razgovarati, motivirati se međusobno te možda čak i zajedničkim prijevozom otići na snimanje.

U listopadu 2007. godine smogli smo snage da po odaslanim prvim pozivima za sva predviđena godišta krenemo na druge pozive i to za sve žene koje se nisu odazvale od početka provedbe programa. Nastojimo pozivati sve žene, bez obzira na godišta, iz cijele općine kako bi omogućili učenje kroz sudjelovanje u akciji u vlastitoj zajednici.

U posljednjem tromjesečju 2006. g. u sklopu tog programa pozvano je preko 5000 žena, a 2000 žena je obavilo mamografiju. No navedenom broju pridodano je još oko 1000 žena koje su mamografiju obavile na neki drugi način unutar 12 mjeseci ili se već liječe. Ukupni odaziv žena za sva tri godišta je 56,01%, a bolji je kod žena mlađih godišta.

Tablica 3. Rezultati Nacionalnog programa za 1937., 1954. i 1955. godište

Godište	Pozvano	Umrle	Netočne adrese	Ne žive privremeno u RH	Primile poziv	Odazvano	Odazvano + obavile unutar 12 mj.+već se liječe [*]	% ^{**}
1937	1421	12	28	3	1378	474	659	47,82
1954	1955	4	73	6	1872	728	1085	57,96
1955	2033	5	68	9	1951	798	1189	60,94
ukupno	5409	21	169	18	5201	2000	2933	56,39

*uključene i žene koje su po drugoj osnovi obavile mamografiju,

**iz nazivnika oduzete žene koje su umrle, one s netočnim adresama te one koje ne žive privremeno u RH

Prve analize su pokazivale da su u nekim općinama obuhvati žena veći od 70% (Kršan, Pićan, Barban), a iznad 60% bili su u gradovima Buzet, Pazin i Pula te općinama Marčana, Svetvinčenat, Fažana, Ližnjan, Žminj i Tinjan odnosno područjima Buzeštine, Labinštine i Puljštine. Očekivano najslabiji odaziv imale su Bujština i Poreština jer mamografi na njihovom području nisu uključeni u Nacionalni program.

U 2007. g. pozvano je preko 13.000 žena. Obzirom da nalaze obavljenih screening mamografija te podatke o ženama koje su napravile mamografiju po drugoj osnovi (podaci OB Pula) još ubacujemo, ovom prilikom prikazat ćemo rezultate za tri godišta: 1938.,1952. i 1953. Ukupni odaziv žena za ova tri godišta je 52,62% i ne vide se razlike po godištima.

Tablica 4. Rezultati Nacionalnog programa

Godište	Pozvano	Umrle	Netočne adrese	Ne žive privremeno u RH	Primile poziv	Odazvano	Odazvano + obavile unutar 12 mj.+već se liječe [*]	% ^{**}
1938	1444	21	28	3	1392	524	735	52,8
1952	1977	6	61	9	1901	645	1030	54,18
1953	1939	9	55	13	1862	648	971	52,15
ukupno	5360	36	144	25	5155	1817	2736	53,08

*uključene i žene koje su po drugoj osnovi obavile mamografiju

**iz nazivnika oduzete žene koje su umrle, one s netočnim adresama te one koje ne žive privremeno u RH

U navedenim podacima nisu uračunati odazivi na drugi poziv obzirom da nam nalazi tek počinju pristizati iz mamografskih jedinica. Stoga očekujemo da će se obuhvat žena i dalje povećavati.

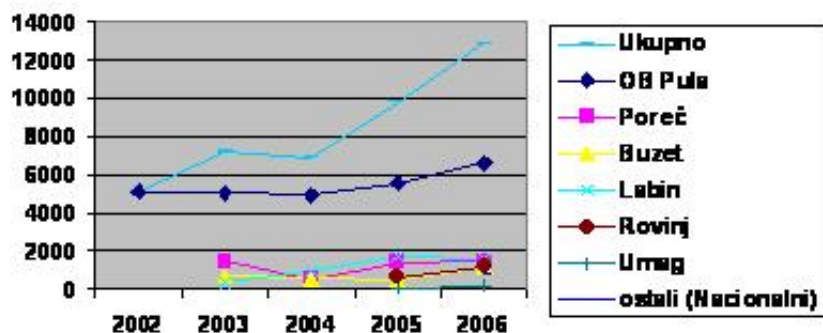
Rezime rezultata

Ako sveukupno zbrojimo rezultate svih ovih programa vidljiv je pomak, posebno u broju mamografija.

Tablica 5: Indikatori postignuća u Planu za zdravlje građana Istarske županije i srednjoročni plan za 2007. godinu

	DOSTUPNOST MAMOGRAFIJE	EDUKACIJA I MOTIVACIJA ŽENA	EDUKACIJA LJEČNIKA
	<i>broj mamografija</i>	<i>broj prisutnih na predavanjima</i>	<i>broj kliničkih pregleda dojki (obiteljska medicina i ginekolozi)</i>
2004.	6.917	1.500	20.857
2005.	9.812	2.883	20.641
2006.	12.899	2.435	23.003
<i>Srednjoročni plan 2007.</i>	15.000	2.250	23.985

Gledano po godinama vidljiv je porast ukupnog broja za žene besplatnih mamografija od početka rada na Planu za zdravlje (2003.g.) do danas. Značajan doprinos tome dali su Županijski, gradski i Nacionalni program. Na slici je naveden broj mamografiranih žena po pojedinim lokalitetima i ukupno, a za 2006. godinu je pod «ostali-Nacionalni» naveden broj mamografiranih žena koje su u sklopu Nacionalnog programa obavile privatne poliklinike. Nije nam poznat broj žena koje su mamografiju obavile direktnim plaćanjem.

Slika 2. Broj mamografiranih žena od 2002.-2006. godine

Zaključak

U ranom otkrivanju raka dojke zajedničkim snagama s nacionalnog, regionalnog i lokalnog nivoa, moguće je postići značajne rezultate. Od posebne je važnosti osluškivanje lokalne zajednice i njenih prioriteta te aktivno uključivanje u proces planiranja i implementacije svih profesionalaca i predstavnika civilnog društva koji u navedenom prioritetu imaju ili mogu naći vlastiti interes i područje djelovanja.

Literatura

1. Istarska županija. Plan za zdravlje građana Istarske županije. http://www.istra-istria.hr/fileadmin/dokumenti/zdravstvo/Plan_za_zdravlje.pdf. 2005. Pristup 06.12.07.
2. Istarska županija. Plan za zdravlje građana Istarske županije - operativna razrada za 2006. godinu. http://www.istra-istria.hr/fileadmin/dokumenti/zdravstvo/Plan_Operativna_razrada_2006.pdf. Pristup 06.12.07.
3. Istarska županija. Plan za zdravlje građana Istarske županije - operativna razrada za 2007. godinu. http://www.istra-istria.hr/fileadmin/dokumenti/zdravstvo/Plan_Operativna_razrada_2007.pdf. Pristup 06.12.07.
4. Istarska županija. Izvješće o provedbi Plana za zdravlje građana Istarske županije s Izvješćem o stanju i trendovima zlorabe opojnih droga na području Istarske županije. http://www.istra-istria.hr/fileadmin/dokumenti/zdravstvo/Izvjesce_Provedba_Plana_2005-2006.pdf. Pristup 06.12.07.
5. Republika Hrvatska. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi. Nacionalni program ranog otkrivanja raka dojke. Zagreb, lipanj 2006.
6. Lazarić-Zec D, Rojnić R: Županijski plan za rano otkrivanje raka dojke. www.hcjz.hr. 2005; 1 (3.) Pristup 06.12.07.

Kontakt:

Mr.sc. Danijela Lazarić-Zec, dr.med.
Voditeljica Službe za socijalnu medicinu
Zavod za javno zdravstvo Istarske županije
V. Nazora 23, 52100 Pula

e-mail: socijalna@zziziz.hr
tel. 052 529 018, fax 052 222151
mob. 098 98 256 81